УДК 657.42:658.2.001.76
Булах М.О.,
Тивончук С.В., к.е.н, доцент
Національний університет біоресурсів
і природокористування України

РЕКОНСТРУКЦІЯ Й МОДЕРНІЗАЦІЯ ЯК СПОСОБИ ВІДНОВЛЕННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ТА ЇХ ВІДОБРАЖЕННЯ В ОБЛІКУ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ КОЛОНІЙ

У статті досліджено такі способи відновлення основних засобів, як реконструкція та модернізація та їх облік в аграрних підприємствах колоній.
Ключові слова: основні засоби, реконструкція, модернізація, відновлення

Bulakh M., Tyvonchuk S.

RECONSTRUCTION AND MODERNISATION AS WAYS TO RECOVER FIXED ASSETS AND THEIR RECORDING OF AGRARIAN ENTERPRISES COLONIES

The article examines following ways to recover assets as reconstruction and modernization and their account in the agricultural enterprises colonies.
Keywords: the fixed assets, reconstruction, modernisation, recover

Булах М.А., Тывончук С.В.

РЕКОНСТРУКЦИЯ И МОДЕРНИЗАЦИЯ КАК СПОСОБЫ ВОССТАНОВЛЕНИЯ ОСНОВНЫХ СРЕДСТВ И ИХ ОТРАЖЕНИЕ В УЧЕТЕ АГРАРНЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ КОЛОНИЙ

В статье исследованы такие способы восстановления основных средств, как реконструкция и модернизация и учет в аграрных предприятиях колоний.
Ключевые слова: основные средства, реконструкция, модернизация, восстановление.

Постановка проблеми у загальному вигляді і її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. На території України знаходиться 124 колоній, при яких функціонують виробничі підприємства, з яких у структурі Державної пенітенціарної служби

України нараховується 11 підприємств сільськогосподарського профілю та СГП «Октябрьскоє», які створені та функціонують при виправних колоніях і виправних центрах.

У користуванні цих сільськогосподарських підприємств знаходиться 46,3 тис. га землі, з яких 41,4 тис. га – сільськогосподарські угіддя (в т. ч. 35,0 тис. га ріллі), інші 4,9 тис. га це землі під будівлі та споруди. Загальна кількість ВРХ в цих підприємствах 3,5 тис. голів, а свиней 6,4 тис. голів. [6]

Організація будь–якої підприємницької діяльності потребує наявності основних засобів. Отже, у виробничо–господарській діяльності підприємства використовуються основні засоби, які багаторазово (тривало) використовуються у процесі виробництва (експлуатації), зберігають початковий зовнішній вигляд, протягом тривалого періоду, зазнають поступового зносу і переносять свою вартість на собівартість продукції поступово протягом їх строку корисного використання за встановленими нормами.

Так, для прикладу, на 1 січня 2013 р. в наявності Державного підприємства «Сільськогосподарське підприємство Кагарлицької виправної колонії № 115» є основних засобів на суму 2639 тис. грн..

Необхідність удосконалення обліку відновлення основних засобів визначає актуальність досліджень у цій сфері, особливо в аграрних підприємствах колоній Державної пенітенціарної служби України, в яких відновлення відбувається переважно за рахунок реконструкції та модернізації основних засобів, які є в наявності на підприємствах.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. Дослідженню проблеми обліку відновлення основних засобів присвячено багато праць вітчизнянихі зарубіжних учених. Удосконаленню методики формування бухгалтерського обліку відновлення основних засобів багато уваги приділяють К. Друрі, І. Левицька, О. Наумчук, Д. Сігел, Н. Тарасова, Д. Шим, А. Янчев та ін.

Питання модернізації основних засобів розглядалися у працях таких вітчизняних і зарубіжних науковців, як Н.М. Грабова, С.В. Івахненков, С.М. Каруца, Н.В. Чебанова, В.В. Сопко, В.І. Пархоменко, О.М. Губачова, С.І. Мельник, Р. Грачова та ін. Разом з тим, найбільш актуальним залишається проблема визначення понять «модернізація» та «реконструкція» основних засобів, а також відображення витрат по модернізації основних засобів у

бухгалтерському обліку.

Цілі статті. Метою статті є дослідження обліку і вивчення податкового законодавства, відновлення основних засобів в аргарних підприємствах колоній в умовах господарювання, зокрема реконструкції і модернізації.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Для забезпечення процесу виробництва на аграрних підприємствах колоній необхідна наявність певної кількості засобів праці, що відповідали би вимогам науково–технічного прогресу. Оскільки засоби праці постійно вибувають з виробництва внаслідок фізичної непридатності (фізичний знос) та технологічної невідповідності (моральний знос), виникає необхідність їх заміни.

Згідно з П(С)БО 7 «основні засоби — це матеріальні активи, які підпримство утримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних та соціально–культурних функцій, очікуваний термін корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік)». [4]

Бухгалтерський облік витрат на поліпшення основних засобів (модернізацію, модифікацію, добудову, дообладнання, реконструкцію), що збільшують первісну вартість об’єкта, підприємства, згідно з п. 14 П(С)БО 7 ведуть у розрізі об’єктів аналітичного обліку на рахунку 15 «Капітальні інвестиції» з наступним зарахуванням їх на рахунок 10 «Основні засоби» після введення в експлуатацію.

Основні способи відновлення об'єктів основних засобів в аграрних підприємствах колоній включають в себе: ремонт (поточний, середній, капітальний), модернізацію та реконструкцію.

Різниця між ремонтом та іншими видами відновлення об'єктів основних засобів полягає в тому, що всі види ремонту відносяться до поточних витрат, а реконструкція і модернізація – до капітальних. Це і визначає особливості відображення в бухгалтерському обліку витрат, що здійснюються в зв'язку з проведенням реконструкції і модернізації основних засобів.

Модернізація обладнання — удосконалення конструкції, яке забезпечує підвищення продуктивності об’єкта, що модернізується, сприяє розширенню його технологічних можливостей до рівня

сучасних технічних і технологічних вимог, досягненню економії ресурсів, поліпшенню умов праці. Полягає у порівняно незначних змінах конструкції робочих механізмів, машин, установок та іншого обладнання, а також у відносно незначній зміні матеріалів і методів обробки.

Реконструкція виробництва — комплекс заходів щодо збільшення виробничих потужностей, підвищення продуктивності праці, технічного рівня виробництва з метою збільшення випуску продукції, зниження її собівартості при найменших затратах матеріальних і грошових ресурсів на одиницю введеної потужності.

Витрати, вироблені при ремонті, а також модернізації об'єкта основних засобів, відображаються на підставі відповідних первинних облікових документів з обліку операцій відпустки (витрати) матеріальних цінностей, нарахування оплати праці, заборгованості постачальникам за виконані роботи з ремонту та інших витрат.

Роботи з реконструкції та модернізації основних засобів виконуються, як правило, спеціалізованими підрядними організаціями, відомість дефектів складають у присутності представника замовника. Один примірник відомості дефектів передають замовнику для контролю повноти і якості ремонту. Приймання виконаних підрядною організацією ремонтних робіт в аграрних підприємствах колоній, так як і в інших підприємствах оформляється "Актом прийняття-здавання відремонтованих, реконструйованих та модернізованих об'єктів" т. ф. № 03—2. Акт складають у двох примірниках — по одному для підрядника і замовника. Акт передають у бухгалтерію, де на його підставі в інвентарній картці обліку основних засобів виконують відповідні записи про виконаний ремонт. Крім того, акт т. ф. № 03—2 є підставою для списання витрат на ремонт основних засобів.

Роботи з модернізації, добудови, дообладнання, реконструкції об'єктів основних засобів суттєво змінюють їх технічні та експлуатаційні характеристики, а відтак їхню вартість. Тому витрати на ці роботи зараховують на збільшення первісної вартості основних засобів.

Результати реконструкції, модернізації, дообладнання, добудови основних засобів обов'язково заносяться до інвентарної картки відповідного об'єкта. Якщо ж вказані роботи суттєво змінюють характеристику і призначення об'єкта, то на нього оформляють нову інвентарну картку, а попередня вилучається і зберігається для довідки.

Відповідно до Податкового кодексу України, п.146.11 первісна

вартість основних засобів збільшується на суму витрат, пов'язаних із ремонтом та поліпшенням об'єктів основних засобів (модернізація, модифікація, добудова, дообладнання, реконструкція), що приводить до зростання майбутніх економічних вигод, первісно очікуваних від використання об'єктів у сумі, що перевищує 10 відсотків сукупної балансової вартості всіх груп основних засобів, що підлягають амортизації, на початок звітного податкового року з віднесенням суми поліпшення на об'єкт основного засобу, щодо якого здійснюється ремонт та поліпшення, а в п.146.12. Сума витрат, що пов'язана з ремонтом та поліпшенням об'єктів основних засобів, у тому числі орендованих, у розмірі, що не перевищує 10 відсотків сукупної балансової вартості всіх груп основних засобів на початок звітного року, відноситься до витрат того звітного податкового періоду, в якому такі ремонт та поліпшення були здійснені. [5]

Таблиця 1

Кореспонденція рахунків з обліку модернізації основних засобів (підрядний спосіб)

№ з/п	Зміст господарських операцій	Кореспондуючі рахунки	
		Дебет	Кредит
1.	Роботи з модернізації об’єкта прийнято за актом, їх вартість зараховано до складу капітальних витрат	152 «Придбання (виготовлення) основних засобів»	631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками»
2.	Нараховано податковий кредит з ПДВ (проведення здійснюється одночасно з першою операцією)	641 «Розрахунки за податками»	631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками»
3.	Сплачено підрядчикам за виконані роботи	631 «Розрахунки з вітчизняними постачальни-ками»	311 «Поточні рахунки в національній валюті»
4.	Витрати, понесені у зв’язку з модернізацією зараховуються на збільшення первісної вартості об’єкта	104 «Машини та обладнання»	152 «Придбання (виготовлення) основних засобів»

Правила визначення 10% ліміту. По–перше, для визначення 10% ліміту беруть сукупну балансову вартість усіх груп основних засобів, що підлягають амортизації (п. 146.11 та абз. 4 п. 144.1 ПКУ). Тобто, до бази для обчислення ліміту не враховуємо основних засобів груп 1 і 13 (земля та природні ресурси) (пп. 145.1.7 ПКУ). А також

малоцінні необоротні матеріальні активи (група 11) та інші необоротні активи, які не відносяться до основних засобів за визначенням останніх (пп. 14.1.138 ПКУ).

По–друге, таку вартість беруть саме на початок звітного року (на 1 січня). Тому новостворене підприємство в році своєї державної реєстрації не має 10% «ремонтного» ліміту. Тобто, всі витрати на ремонт і поліпшення воно змушене відносити на збільшення первісної вартості ремонтованих і поліпшуваних об'єктів.

По–третє, ідеться про сукупну балансову вартість усіх груп основних засобів, що підлягають амортизації. Балансовою є залишкова вартість таких основних засобів, яка визначається як різниця між первісною вартістю та сумою накопиченої амортизації (пп. 14.1.9 ПКУ). [3]

Висновки. Отже, в сучасних умовах зростаючого впливу науково–технічного прогресу на ефективність використання основних засобів проведення підприємством постійної модернізації обладнання та реконструкції є досить актуальним завданням. Завдяки цьому процесу в аграрних підприємствах колоній можна збільшити рівень рентабельності підприємства у випадку, якщо відносний приріст прибутку буде більшим, ніж збільшення вартості виробничих фондів в результаті витрат на модернізацію чи реконструкцію. Саме тому удосконалення бухгалтерського обліку модернізації та реконструкції основних засобів – своєчасна і актуальна проблема, вирішення якої дозволяє збільшити річний обсяг виробництва, підвищити продуктивність праці, зменшити собівартість продукції.

Таким чином, можна зробити висновок, що відповідно до податкового законодавства, підприємство має право віднести частину витрат на модернізацію у розмірі не більше 10 % від сукупної балансової вартості всіх груп основних засобів станом на початок такого звітного періоду, решту ж витрат необхідно пропорційно розподілити між усіма задіяними у модернізації основними засобами, збільшуючи на цю суму їх балансову вартість відповідно.

При проведенні модернізації основних засобів більш доцільним для аграрних підприємств колоній буде відображення усіх витрачених коштів у складі витрат, що дасть змогу оптимізувати фінансові потоки, пов'язані з цим.

1. Буркун О., Сафонова Л. Податковий кодекс: ремонти та поліпшення основних засобів, 2013// [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.cursor–audit.com/page/podatkovij–kodeks–remonti–ta–polipshennja–osnovnih–zasobiv

2. Бухгалтерський фінансовий облік: Підручник для студентів спеціальності "Облік і аудит" вищих навчальних закладів. / За редакцією проф. Ф.Ф. Бутинця. –8–е вид., доп. і перероб. –Житомир: ПП "Рута", 2009
3. Ковальов Д., Ремонт і поліпшення основних засобів: основне в податковому обліку, 2013 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.interbuh.com.ua/ua/view/newspaper/2170/5115
4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби», затверджено наказом Міністерства Фінансів України від 27.04.2000 № 92, із змінами та доповненнями
5. Податковий кодекс України No2755–VI від02.12.2010 р. – [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/
6. Щорічні збірники інформації Державної пенітенціарної служби України.